Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

HE 253/2020 vp

**Asiantuntijalausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan työelämä ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Helsingin poliisilaitokselta lausuntoa hallituksen esityksestä (HE 253/2020 vp). Lakiesityksen tavoitteena on ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäiseminen sekä hyväksikäytön uhrin oikeusturvan parantaminen.

Lakiesityksen perusteella hyväksikäytön uhreille voitaisiin myöntää oikeus työntekoon ilman ammattialarajoitusta- tai muuta rajoitusta tai yritystoimintaan (oleskelulupa valmiiksi voimassa). Toisekseen ulkomaalaisella olisi oikeus saada uusi määräaikainen oleskelulupa uuden työn hakemista tai yrittämistä varten (oleskelulupa uusittavana), jos hyväksikäytön tunnusmerkistö täyttyy. Oleskelulupa tai laaja työnteko-oikeus voitaisiin myöntää, jos on *perusteltua aihetta epäillä*, että työnantaja on *merkittävällä tavalla laiminlyönyt* velvollisuuksiaan työnantajana tai muulla tavalla hyväksikäyttänyt häntä.

Luvan myöntämisen edellytykset ”perusteltua aihetta epäillä” ja ”merkittävällä tavalla laiminlyönyt” ovat todennäköisyysarviointia ja yhtäläisen käytännön saavuttamiseksi lain esitöissä tulee kuvata riittävässä laajuudessa esimerkkejä. Kynnys ”perusteltua aihetta epäillä” ylittyy näkemykseni mukaan silloin kun on olemassa objektiivisesti havainnoitavia tunnusmerkkejä tapahtumainkulusta, mutta lain esitöissä kynnyksen ylittymiseen katsotaan riittävän luvan hakijan kirjallinen tai suullinen kuuleminen, kun selvitys on tapahtumien osalta riittävän kattava.

Helsingin poliisilaitos pitää lakiehdotusta hyvänä ja tarpeellisena. Toteutuessaan hyväksikäytön uhriksi joutunut voi muun muassa saada vuoden määräaikaisen oleskeluluvan uuden työn löytämistä varten. Nykyisellään tilanne voi johtaa Maahanmuuttovirastossa maasta karkottamispäätökseen, jos ulkomaalaisen maassa oleskelun edellytykset eivät täyty luvan uusimisen yhteydessä työnantajan menettelyn vuoksi. Tilanne voi olla olemassa myös esimerkiksi silloin, kun ulkomaalainen on irtisanoutunut hyväksikäytön vuoksi tai työ on muuten loppunut työnantaja-aloitteesta hyväksikäytön paljastuttua.

Ulkomaalaisella voi olla korkea kynnys ilmoittaa viranomaiselle joutuneensa hyväksikäytön kohteeksi, jos on olemassa samalla vaara oleskelu- tai työnteko-oikeuden loppumisesta. Lain voimaantulon jälkeen kynnys

epäkohtien ilmoittamisesta viranomaisille voi laskea, kun lainsäädäntö turvaa näissä tapauksissa oleskeluluvan uuden työn etsimiseen.

Helsingin poliisilaitos on vahvistanut tutkintaresursseja ihmiskauppaan sekä työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvässä tutkintatyössä. Valtakunnallinen ryhmä aloitti toimintansa 1.2.2021, jonka toimialaan osaltaan kuuluu hyväksikäyttöepäilyjen tutkinta. Lakiesityksessä ohjeistetaan Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan poliisille lupaharkinnan yhteydessä tekemät havainnot vinkkitietona tai tutkintapyyntönä. Poliisilaitos pitää menettelyä hyvänä ja toteaa, että Maahanmuuttovirasto ilmoittaa jo nykyisellään poliisilaitokselle havaitsemistaan mahdollisista rikosasioista. Tyypillisimpiä ilmoitettuja rikosasioita ovat laittomaan maassa oleskeluun liittyvät havainnot muun muassa ulkomaalaisrikkomukset, asiakirjojen väärennykset sekä väärien henkilötietojen käyttäminen. Ilmoituksia poliisilaitokselle on tullut muutamia kymmeniä vuosi tasolla.

Yhteenvetona voidaan todeta, että lakiesitys parantaa suoraan hyväksikäytön kohteeksi joutuneen ulkomaalaisen maassa oleskelun laillisuuden jatkumista Suomessa sekä saattaa edesauttaa työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvien rikosasioiden ilmituloa sekä selvittämistä.

Komisario Janne Lepsu

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 06.04.2021 klo 14:55. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.